

Dažas svarīgas lietas par būvniecību Baltijas valstīs

2018-07-06

ZAB "LEADELL Fogels & Vītols" Nils Fogels, zvērināts advokāts (Latvija), Jaak Siim, zvērināts advokāts (Igaunija), Justinas Leita, jurists (Lietuva)

10.05.2018. Latvijā tika uzsākta ģenerālvienošanās parakstīšana par minimālās algas būvniecības nozarē noteikšanu. Atbilstoši ģenerālvienošanās noteikumiem Latvijā tiks noteikta minimālā alga būvniecībā, kas būtiski pārsniegs pašreiz noteikto minimālo algu valstī kopumā. Paredzēti īpaši noteikumi arī attiecībā uz piemaksām par virsstundu darbu.

Patlaban ģenerālvienošanos ir parakstījuši vairāk nekā 210 būvniecības uzņēmumu, kuru apgrozījums veido ap 90% no kворuma (713 milj. eiro), kas nepieciešams, lai ģenerālvienošanās stātos spēkā. Lietuvā un Igaunijā šādas ģenerālvienošanās nav noslēgtas un minimālā alga visās tautsaimniecības nozarēs, tajā skaitā būvniecībā, ir vienāda.

Minimālā alga

No 01.01.2018. Latvijā minimālā alga ir noteikta 430 EUR apmērā, kas ir nedaudz vairāk kā Lietuvā (400 EUR) un mazāk nekā Igaunijā (500 EUR). Ģenerālvienošanās spēkā stāšanās gadījumā minimālā alga būvniecībā nodarbinātajiem normāla darba laika ietvaros Latvijā būs 780 EUR mēnesī. Turklāt būvniecībā nodarbinātajiem tiks noteikta arī minimālā stundas tarifa likme 4,67 EUR apmērā. Lietuvā un Igaunijā minimālā stundas tarifa likme visās tautsaimniecības nozarēs ir attiecīgi 2,45 EUR un 2,97 EUR.

Minimālā alga būvniecības nozarē pēc izmaiņām, EUR

Pozīcija	Latvija	Lietuva	Igaunija
Minimālā alga (EUR)	780	400	500
Minimālā stundas tarifa likme (EUR)	4,67	2,45	2,97

Minimālās algas un stundas tarifa likmes piemērošanai atbilstoši ģenerālvienošanās noteikumiem var tikt noteikts arī zināms pārejas posms. Proti, pirmos 6 mēnešus pēc ģenerālvienošanās spēkā stāšanās darba devējs ir tiesīgs noteikt minimālo algu 650 EUR un stundas tarifa likmi 3,89 EUR apmērā.

Piemaksas par virsstundu darbu

Lietuvā un Igaunijā piemaksas par virsstundu darbu sastāda 150% no algas. Latvijā darbinieks saņem piemaksu par virsstundu darbu ne mazāk kā 100% apmērā no viņam noteiktās stundas vai dienas algas likmes. Taču Latvijā patlaban tiek virzīti grozījumi [Darba likumā](#) (DL), kas paredz tiesības noteikt

mazāku piemaksu par virsstundu darbu, ja attiecīgajā nozarē atbilstoši likuma prasībām ir noslēgta ģenerālvienošanās, kas paredz būtisku valsts noteiktās minimālās darba algas vai stundas algas likmes paaugstināšanu nozarē. Likumprojektā, cita starpā, paredzēts, ka piemaksas apmēru par virsstundu darbu var noteikt ne mazāku kā 50% apmērā no darbiniekam noteiktās stundas algas likmes. Būvniecības nozare vēlas izmantot šādas likuma sniegtās priekšrocības, un attiecīgi ģenerālvienošanās noteikumi ietver, ka būvniecībā nodarbinātajiem piemaksa par virsstundu darbu tiek noteikta 50% apmērā no noteiktās algas. Līdz ar to šādu ģenerālvienošanās noteikumu piemērošana ir atkarīga no minēto grozījumu [DL](#) pieņemšanas.

Piemaksa par virsstundām būvniecības nozarē pēc izmaiņām, %

Pozīcija	Latvija	Lietuva	Igaunija
Piemaksa par virsstundu darbu	50	150	150

Elektroniskā darba laika uzskaites sistēma

Būvniecības nozarei Latvijā ir ļoti liels ēnu ekonomikas īpatsvars, un tā mazināšanai ir vajadzīgi iedarbīgi risinājumi, kas būtu saistoši visiem nozares dalībniekiem. Elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas (EDLUS) ieviešana (sākot ar 01.10.2017.) kopsakarībā ar ģenerālvienošanās noslēgšanu viennozīmīgi ir viens no šādiem risinājumiem, kas palīdzēs cīnīties ar ēnu ekonomiku būvniecībā, samazinās krāpšanos attiecībā uz darba laika uzskaiti un algu izmaksu aploksnēs. Tādējādi tiks veicināta godīgāka konkurence un nodrošināta būvniecības uzņēmumu efektīvāka kontrole nodarbinātības un nodokļu jomā. Lietuvā vidējās algas katrā komercsabiedrībā tiek publiskotas katru mēnesi. Līdz ar to visas ieinteresētās personas var salīdzināt algas, kas tiek maksātas dažādās komercsabiedrībās. Ja atalgojums ievērojami atšķiras, var būt aizdomas par algu izmaksu aploksnēs. Savukārt Igaunijā nodokļu administrācija savā tīmekļa vietnē publisko informāciju par to, kādas naudas summas nodokļu maksātājs ir samaksājis nodokļos ceturkšņa ietvaros, kā arī norāda darbinieku skaitu, kuri veic darbu saskaņā ar nodarbinātības reģistru. EDLUS ir obligāta katrā būvlaukumā, ja tiek veiktas 3.grupas ēku celtniecības darbi vai ja būvdarbu apjoms ir 1 milj. eiro vai vairāk.

Strādniekus būvlaukumā var reģistrēt, izmantojot brīvi pielāgotas ierīces vai informācijas tehnoloģiju risinājumus, kas nodrošina strādnieku identifikāciju un darba laika ierakstīšanu. Tie var būt, piemēram, laika uzskaites sistēmas ar karšu risinājumiem, mikroshēmām, biometriskās atpazīšanas sistēmas vai mobilie risinājumi.

Igaunijā šāda elektroniska darba laika uzskaites sistēma nav ieviesta. Darba laika uzskaitē tiek veikta ar nodarbinātības reģistra palīdzību. Nodarbinātības reģistrs tiek uzturēts, lai nodrošinātu likumā noteikto funkciju izpildi. Personai, kas veic darbu, ir jāreģistrējas nodarbinātības reģistrā un jānorāda darba uzsākšanas, apturēšanas un pabeigšanas brīdis, kā arī nodarbinātības veids atbilstoši nodokļu likumiem. Darba uzsākšana ir jāreģistrē vēlākais līdz faktiskam darba uzsākšanas brīdim. Savukārt darba apturēšanu un izbeigšanu reģistrē 10 dienu laikā no darba apturēšanas vai izbeigšanas dienas.

Lietuvā arī nepastāv īpašas prasības saistībā ar darba laika uzskaiti, kas būtu piemērojamas tieši būvniecības nozarei. Atbilstoši likuma prasībām darba devējiem ir jāuzglabā darbinieku darba laika uzskaitē (procesa dati), izņemot gadījumus, ja darbinieka darba laiks nemainās. Darba laika ierakstus var apstrādāt, aizpildot veidlapas, ko apstiprinājis pats darba devējs, taču to var izdarīt arī elektroniski.

Kopsavilkums

Sasniedzot nepieciešamo kvorumu 713 milj. eiro (50% no kopējā būvniecības nozares apgrozījuma) apmērā, ģenerālvienošanās par minimālo algu kļūs saistoša visiem būvniecības uzņēmumiem Latvijā.

Ģenerālvienošanās un izdevīgi virsstundu apmaksas noteikumi ir priekšnosacījums, kas var mudināt daudzus būvniecības uzņēmumus pāriet no pelēkā sektora baltajā.

Igaunijā un Lietuvā cīņa ar ēnu ekonomiku būvniecības nozarē notiek, publiskojot informāciju par algām, samaksātiem nodokļiem un nodarbināto skaitu.

Piezīme – visas šajā publikācijā minētās summas ir norādītās bruto.

© 2009 - 2018 SIA "Izdevniecība iŽurnāli"